

ВЕСТЕРНІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ В'ЄТНАМСЬКОЇ МОВИ

У вік глобалізації та всепроникнення західної культури дедалі частіше постає питання збереження національної самобутності багатьох мов та культур. Східні країни, зокрема і В'єтнам, також піддаються вестернізації в різних сферах життя. В'єтнамська мова за типологічною, генеалогічною класифікацією дуже віддалена від європейських мов, однак невпинно зазнає їхнього активного впливу. Починаючи з часів французької колонізації, коли до в'єтнамської мови потрапило багато французьких слів, процес вестернізації продовжується й нині, коли панівні експансивні позиції займає англійська мова.

Вплив європейських мов на в'єтнамську найбільше простежується в запозиченій лексиці, але також можна спостерігати явища переймання нетрадиційної для в'єтнамської мови будови складного речення, пунктуації. Крім того, елементи англійської та інших європейських мов активно та надмірно застосовують у своєму мовленні певні верстви населення: в'єтнамці, що мешкають або тривалий час мешкали за кордоном (у т. ч. студенти, що здобували освіту у вишах Європи та Америки), працівники іноземних компаній, молодь. Особливо швидко іноземному впливові піддається молодь, яка переймає не лише іноземну мову, а й звичаї, манеру поведінки, стиль одягу тощо. Щодо впливу на мову, то досить наочним є приклад мовлення в'єтнамської діаспори, що проживає, зокрема, на території України. Спілкуючись між собою в'єтнамською мовою, вони часто домішують українські слова (вимовляючи їх на в'єтнамський манер). Серед них окрім українських реалій, прямих відповідників яким немає у в'єтнамській мові (*борці, вареники, гривня, дача*), є звичайні слова, які не потребують такої заміни (*довідка, квартира, банк, метро*). Однак у цій статті ми обмежимо об'єкт дослідження та ставимо за мету дослідити вестернізми лише в мовленні носіїв, що проживають на території В'єтнаму. Також вважаємо за потрібне обумовити, що під поняттям “вестернізм” ми розуміємо запозичені з європейських мов лексеми, фразеологічні звороти, синтаксичні конструкції, пунктуаційні знаки, які перебувають поза загальномовною нормою в'єтнамської мови. Тобто це слова та фрази, що не входять до переліку загальноприйнятих запозичень, зафіксованих у словниках, синтаксичні та пунктуаційні форми, які не притаманні в'єтнамській мові. Фактично це є варваризми [Варваризм 2001, 26] та солецизми [Солецизм 1985, 278], марковані за ареалом мови-джерела.

За функціонально-стилістичною характеристикою найбільше вестернізмами “страждає” розмовне мовлення, а також публіцистичний стиль. Такі слова, як *hello, yes, no, OK, goodbye, bye, thank you* тощо, давно ввійшли до розмовного вжитку при неформальному спілкуванні. Причому граматично вони оформлюються так само, як їхні в'єтнамські відповідники. Порівняймо:

Chào bố – Hello bố (Привіт, тату);

Cám ơn em – Thank you em (Дякую тобі).

У другому прикладі у випадку з англійською фразою вжите надлишкове слово “тобі” (англ. *you* та в'єт. *em*).

У розмовній мові не рідкі випадки використання особових займенників з європейських мов, що вимовляються на в'єтнамський манер: *ai, ju* (англ. *I, you*), *toa, toa* (фр. *moi, toi*).

Запозичені або стилізовані під європейські слова та вислови надають мовленню більшої експресивності, привертають увагу співрозмовника, тому часто використовуються в публіцистиці. Ось, наприклад, заголовки статей з популярної інтернет-газети [VnExpress] (іноземні слова підкреслені мною. – В. М.):

Metro sẽ là mạch máu giao thông của TP HCM – Метро стане кровоносною судиною трафіку міста Хошиміна;

Kiểm trăm triệu mỗi tháng từ mỹ phẩm handmade – Заробіток у сотні мільйонів на місяць з косметики ручної роботи;

Khách quốc tế sợ toilet, tiếng ồn ở Nội Bài, Tân Sơn Nhất – Іноземні пасажери бояться туалету, шуму в Нойбаї та Таншонняті;

Bí quyết để shop hoa tươi thành công – Секрети успіху магазину свіжих квітів;

Hot girl khoe thành quả đáng thèm khi đi mua sắm – Гаряча дівчина вихваляється завидними покупками;

Style mùa thu xinh tươi của sao – Привабливий осінній стиль зірок.

В усіх прикладах вжиті англомовні слова в оригінальному написанні, і це є частотою практикою газетних заголовків. Примітно, що в текстах ці самі слова можуть бути замінені питомо в'єтнамським еквівалентом або писатися вже на в'єтнамський манер (наприклад, *xì-tai, xì-tin – style*). Крім того, інколи уже в тексті дається пояснення щодо іноземного слова. Наприклад, у вищезгаданій інтернет-газеті в одній зі статей про метробудівництво крім наведення в'єтнамського еквівалента (*tàu điện ngầm*) також надається коротка довідка, що собою являє метро, як воно влаштоване технічно та організаційно. Зважаючи на те, що цей вид транспорту для В'єтнаму новий, така довідка не видається зайвою.

Найменування рубрик у друкованих періодичних виданнях та на телебаченні також переважно вестернізмами: *Hot trong tuần – найгарячіші (новини) тижня, Camera bạn đọc – камера читача, Top ten – топ десять, giải Awards – премія Awards, Thể giới X-men – Свім X-men, Billboard thể thao – спортивний Billboard, Thể thao Number One – спорт Number One, Tìm kiếm tài năng Vietnam's Got Talent – В'єтнам має талант.*

Необхідно зазначити, що сполучення іноземних та в'єтнамських слів у наведених прикладах відбувається за правилами в'єтнамського синтаксису, що особливо помітно в атрибутивних синтагмах (для в'єтнамської мови характерним є порядок сполучення NA (noun, adjective)).

Однак існує також і явище переймання форм англійського синтаксису, який можемо пізнати в таких фразах, як:

sự nâng lên của khối này được xảy ra – сталося підняття цього блоку;

bản đồ được thành lập bởi – карта укладена (ким).

Як вказує в'єтнамський дослідник Ву Кхук, такі синтагми мали б утворюватись без показника пасиву *được*. А у фразах типу *nó được phát triển* (воно було розвинуте) чітко видно калькування англійської конструкції *that was developed*. В'єтнамською ж мовою природніше сказати *nó phát triển* (воно розвинулося) [Vũ Khúc 2006].

Крім того, трапляються випадки неправильного вживання пунктуації, що, імовірно, можуть бути спричинені взаємодією з іноземними мовами. Зокрема, для в'єтнамської мови не характерне часте вживання знака оклику та тире, навіть однорідні члени речення не завжди виділяються комами.

Надзвичайно багато вестернізмів зустрічається в рекламі, оголошеннях, вивісках, логотипах, незважаючи на те що вже давно прийнято закон про обов'язкове в'єтнамськомовне мовлення в рекламі. Наприклад:

Giá chỉ: 560,000đ, Sale 55 % – ціна лише 560 000 донгів, знижка 55 %;

Học online mọi lúc, mọi nơi. Click!!! – Навчання онлайн будь-коли, будь-де. Клік;

DEAL sốc chỉ có tại Lazada. Hotline: 0915 866 933 – Шокова пропозиція лише в “Lazada”. Горяча лінія: 0915 866 933.

Вестернізми широко використовуються в назвах підприємств, магазинів, житлових масивів, заходів та центрів: *Vinamilk* (молочна корпорація), *Vietcombank* (банк), *khu dân cư Masteri Thảo Điền* (житловий масив), *Công ty Thảo Điền Investment* (компанія), *khu trung tâm thương mại cao cấp Vincom Mega Mall* (торговельний центр), *chung cư Times City Minh Khai* (житловий комплекс), *Hồ Gươm Plaza* (торговельно-розважальний центр), *Festival Huế* (фестиваль), *Olympic game* (Олімпійські ігри), *Ngàn Phố Gallery* (художня галерея).

Тут спостерігаємо кілька тенденцій: 1) заміна загального поняття іноземним словом (замість *ngân hàng* вжито англійське *bank*, *phòng tranh* – *gallery*, *lễ hội* – *festival*); 2) як власну назву вжито іноземне слово (*Mastery*, *Times City*); 3) повна заміна власної назви та загального поняття (*Vietcombank*, *Olympic game*, хоча є в'єтнамський варіант *Thế Vận hội*); 4) надлишкове вживання і в'єтнамської, й іноземної назви (*khu trung tâm thương mại* = *Mall*).

В'єтнамці дедалі частіше дають своїм дітям іноземні імена, такі як *Jack*, *Jennifer*, *Andy*, *Tommy*, *Elly*, *Channel*. Якщо раніше така тенденція була привілеєм митців, артистів, то тепер вона поширена незалежно від сфери діяльності. Причому за документами зазвичай у людини звичайне в'єтнамське ім'я, яке майже ніхто не знає.

Науковий стиль мовлення також перенасичений вестернізмами. Часто в наукових статтях поруч із в'єтнамським терміном подається й оригінальний термін мовиджерела, що спричинено подекуди неусталеною термінологією, інколи звичкою, а інколи для надання більшої науковості та переконливості. Наприклад:

“Khả năng đối lập ngữ nghĩa giữa hai hình thức biểu đạt cùng một ‘ngữ pháp vị’ (граммема)” [Từ điển học 2010, 44] – *Можливість семантичної опозиції між двома формами вираження однієї грамемати.* У дужках подано оригінальний термін російською мовою.

“Ngữ liệu có thể là ngữ liệu đơn ngữ (monolingual corpus) hoặc ngữ liệu đa ngữ (multilingual corpus)” [Từ điển học 2011, 27] – *Корпус може бути одномовним (monolingual corpus) чи багатомовним (multilingual corpus).*

У деяких галузях науки хоча й створена в'єтнамська термінологія, однак ширше використовується англійська. Наприклад, більшість комп'ютерних термінів використовуються в оригіналі не лише науковцями, а й звичайними користувачами: *delete*, *OK*, *Yes*, *cancel*, *file*, *font*.

Художній стиль також не оминають вестернізми, особливо у творах молодіжного спрямування. Нижче наведемо кілька рядків із сучасних пісень з поширеним вестернізмом *teen* – *тінейджер*:

Hey baby baby cô bé Teen Teen Teen

Cứ chớp mắt chớp mắt cô bé Teen Teen Teen –

Hey baby baby dívča Teen Teen Teen

Кліпай, кліпай очима, dívča Teen Teen Teen (з пісні “Хіп-хоп 18-літніх”);

Em luôn tự tin

Vì em là miss teen –

Я завжди впевнена в собі,

бо я miss teen (з пісні “Міс тін В'єтнам”).

За свідченнями в'єтнамських дослідників, у результаті аналізу письмових творів ханойських школярів було виявлено значну кількість помилкового і зайвого вживання іноземних слів, використання морфологічних форм, характерних для європейських мов [Phạm Văn Tình].

В офіційно-діловому стилі вестернізми зустрічаються не так часто, як в інших стилях. В основному використовують англійські аббревіатури (замість повної розшифровки в'єтнамською мовою), такі як *WTO*, *CIF*, *FOB*, *NATO*, *L/C* тощо. Їхне

вживання превалює над в'єтнамськими еквівалентами, оскільки в'єтнамська аббревіація довга та незручна для читання, а повна розшифровка суперечить тенденції до економії мовних засобів.

Отже, підсумовуючи приклади вестернізмів у різних функціональних стилях в'єтнамської мови, можна виділити основні цілі їхнього використання: привертання уваги; вираження стильності і модності; підкреслення освіченості, знання іноземних мов; уточнення термінології; інтернаціоналізація; економія мовних засобів.

Варіанти функціонування вестернізмів: оригінальна іншомовна графіка (оригінальна вимова) мови-джерела (напр.: *container, show, style*) або видозмінена графіка/фонетика відповідно до законів в'єтнамської мови (напр.: *công-ten-nơ, sô, xì-tai/xì-tin*); використання автономно (напр.: *fan, game, gallery*) або разом із в'єтнамським еквівалентом (напр.: *Trung tâm thương mại Indochina Plaza, Trung tâm thương mại Savico Mega Mall*); фразове запозичення (напр.: *top ten, hot boy, hot girl, hotline*) або утворення нових словосполучень з вестернізмом (напр.: *top ba, top hai mươi, phim hot, kịch hot, trận đấu hot*).

Останнім часом, коли залучення іноземних слів та конструкцій стає дедалі популярнішим серед в'єтнамських мовців, гостріше постає питання розвитку питомо в'єтнамських мовних засобів словотвору, граматики тощо. Дослідження проблеми вестернізації має виявити всі "за" і "проти" та знайти оптимальну пропорцію між потребою запозичення та забезпеченням чистоти мови.

Проблеми вестернізації у в'єтнамській мові: надлишкове використання іноземних запозичень обтяжує мову та загрожує втратою її унікальності; часто відсутнє уніфіковане написання та вимова запозичень; неологізми з елементами запозичених лексем виглядають неприродно; запозичення синтаксичних структур ускладнює сприймання тексту.

Переваги використання вестернізмів: як етап засвоєння нового іноземного слова для подальшої його асиміляції; економія мовних засобів; інтеграція зі світовою спільнотою.

ЛІТЕРАТУРА

- Варваризм // **Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів** / [Уклад. С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор]; За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001.
- Солецизм // **Словник лінгвістичних термінів** / Ганич Д. І., Олійник І. С. Київ, 1985.
- Phạm Văn Tình. Tiếng Việt: Có còn trong sáng?* – <http://www.tgn.edu.vn/bai-viet/c63/i104/tieng-viet-co-con-trong-sang-.html>
- Từ điển học và bách khoa thư.** Số 5 (7), 9-2010.
- Từ điển học và bách khoa thư.** Số 4 (12), 7-2011.
- VnExpress. Tin nhanh Việt Nam.** – <http://vnexpress.net>
- Vũ Khúc. Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt* // **Tạp chí Địa chất**, số 294 (5–6), 2006. – <http://ngonngu.net/?p=333>